

ZDRAVIE A ĽUDSKÁ DÔSTOJNOSŤ

Rodinná katechézka 145-2020 (721)

www.inky.sk

týždeň po 26. 7. 2020

„Nezabíjaj!“ (Ex 20, 13). „Počuli ste, že otcom bolo povedané: ‚Nezabíjaj!‘ Kto by teda zabil, pôjde pred súd. No ja vám hovorím: Pred súd pôjde každý, kto sa na svojho brata hnevá“ (Mt 5, 21-22).

BOŽIE SLOVO:

(1 Tim 5,23)

Čítanie z Prvého listu sv. apoštola Pavla Timotejovi: *Nepi už iba vodu, ale pre svoj žalúdok a časté choroby užívaj trochu vína.* Počuli sme Božie slovo!

KATECHÉZKA (KKC 2288-2330)

(porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 374, 396, 413, 439, 502, 508)

Prikázanie „Nezavraždíš!“ by sa dalo všeobecne zhrnúť do zásady „Nikomu neublíž!“ Pretože ak niekomu ubližujeme, je to vražda, len neúplná a nedokonaná a nedotiahnutá až do konca, ale je. Chcieť niekomu spôsobiť bolesť je vo svojej podstate podobné, ako chcieť mu spôsobiť smrť. Ublížiť na zdraví znamená obrať ho o kúsok jeho života – ako pri vražde, akurát, že tam mu život berieme celý. Ak chceme zachovať toto prikázanie, tak to znamená, že zavrhuje vraždu v každej jej podobe a intenzite, úplnú aj tú neúplnú, ktorou je ublíženie inému človekovi. Ale tak ako rozlišujeme medzi *vraždou* a *zabitím*, aj tu rozlišujeme. Niekedy láska vyžaduje ublížiť a spôsobiť bolesť inému. Či už je to potrestanie v nádeji na polepšenie druhého, alebo je to ona *tough love* [thaf lāv], *tvrdá láska*, vyjadrená vo vete „*niekedy, ak niekoho miluješ, musíš k nemu byť krutý*“ – ako napríklad rodič, ktorý nechá vlastné drogové závislé dieťa padnúť až na dno a obrní si pred ním svoje srdce, aj keď tým sám neznesiteľne trpí – lebo ho miluje a vie, že v danej situácii je to jediná cesta, ktorá dáva aspoň pol na pol šancu na to, že sa dieťa na samom dne zlomí, vráti a uzdraví... Ako pri zabití, ani tu ublíženie nie je chcené, je trpené preto, aby sme sa vyhli ublíženiu a zlu ešte väčšiemu.

A tak Katechizmus hovorí aj o telesnom zdraví: „*Život a telesné zdravie sú vzácné dary, ktoré nám Boh zveril. Máme sa o ne rozumne starať a brať pritom do úvahy potreby iných a spoločné dobro.*“ (KKC 2288) Tak, ako zabiť či zavraždiť iného sa dá tým, že ho zabijeme, ale aj tak, že ho jednoducho necháme zomrieť a neurobíme nič, aby sme ho zachránili, to isté platí aj o zdraví. Nie je prípustné robiť to, čo mu ubližuje a škodí (alkoholizmus, fajčenie, drogy, prejedanie sa,...), ale rovnako nie je prípustné ani zanedbávať to, čo je pre jeho zdravie a správne fungovanie potrebné. Dnes napríklad to znamená aj istú mieru *športu*. Naše telá sú stvorené pre pohyb, lov, prácu. Ak denne sedíme v kancelárii a nehýbeme sa, trpia. V minulosti to ľudia nepotrebovali, práca a pohyb bola dennou súčasťou ich života. Pre nás je často jedinou možnosťou práve šport. Dnes je moderný a prerastá až do formy náboženstva, kultu tela, ako poznamenáva Katechizmus: „*Morálka síce nabáda k rešpektovaniu telesného života, ale nerobí z neho absolútnu hodnotu. Staví sa proti novopohanskej mentalite, ktorá sa snaží rozvíjať kult tela, všetko mu obetovať, zbožňovať telesnú dokonalosť a športový úspech.*“ (KKC 2289) Zdravie tela nie je cieľ, len nástroj, ktorý nám umožňuje lepšie slúžiť Bohu a Božím veciam i nášmu vlastnému zbožšteniu sa, ako hovorí sv. Ignác z Loyoly: „*So zdravým telom budete môcť veľa urobiť, s chorým neviem čo budete môcť urobiť.*“ Správne žité duchovný život prospieva aj telu a jeho zdraviu: „*Pod múdrou vládou duše, i telo rastie a stáva sa krásnym a zdravým,*“ vysvetľuje Tomáš kardinál Špidlík. Nikdy sa ale nestávajú cieľom. Ak sa stanú cieľom, ak zdravie je pre nás viac, než služba Bohu, ak máme čas na šport, ale už nie na liturgiu, na spoločenstvo, na apoštolát a tak, potom sa telo stalo našou *modlou* a my sme *modloslužobníci* a novopohania, ako vraví Katechizmus. A potom je našim problémom už 1. prikázanie...

Čnosť miernosti – alebo inak, schopnosť ovládať sa a udržiavať vo svojom živote všetko na svojom mieste a vo vzájomnej rovnováhe – je preto jednou z charakteristických vlastností kresťana: „*Čnosť miernosti robí človeka schopným vyhybať sa každému prekročeniu miery, nemiernemu užívaniu jedla, alkoholu, tabaku a liekov. Tí, čo v stave opitosti alebo prepiatou záľubou v rýchlosti ohrozujú na cestách, na mori alebo vo vzduchu bezpečnosť iných i svoju vlastnú, sa ťažko prevrhujú.*“ (KKC 2290) Kresťan je človek, ktorý ničomu neotročí, všetko správne využíva a sám slúži iba Bohu.

V konečnom dôsledku ide nakoniec o to, rešpektovať a ctiť človeka. Celého človeka, jeho telo aj jeho dušu. Čokoľvek, čo zámerne ubližuje životu a zdraviu iného človeka, ale aj jeho duši, povesti, cti, jeho ľudskej dôstojnosti, je proti tomuto prikázaniu a je veľkým zlom a ťažkým hriechom.

Katechizmus v bodoch 2292 až 2296 poukazuje na vedu, kde jej praktiky či záujmy niekedy vyžadujú pokusy aj na ľuďoch. Nikdy ale nie tak, aby to narušilo dôstojnosť a slobodu týchto ľudí, alebo aby ich to vystavilo neprimeranému, neopodstatnenému a nimi slobodne neprijateľnému riziku.

V bodoch 2297 a 2298 Katechizmus odsudzuje teror a násilie, vrátane mučenia, a to rovnako zo strany jednotlivcov či nelegálnych organizácií, ako aj zo strany štátov a vlád (napríklad nacisti, komunisti, koloniálne Belgicko a pod.).

Body 2299 až 2301 sa venujú úcte voči zomierajúcim. Dnes, keď mnohí ľudia zomierajú osamotení, doslova vyhodení kdesi v nemocnici, si ako kresťania znovu pripomeňme, že okamih odchodu do Večnosti je okamih nanajvýš dôležitý, v ktorom sa môže veľa zvrtnúť, v dobrom i v zlom. Pomôcť zomierajúcemu pripraviť sa na smrť, byť pri ňom v tomto okamihu, sprevádzať ho modlitbou a liturgiou zomierajúcich, zaistiť mu kňaza a sviatosti, je omnoho viac, než ho napojiť na hadičky a nechať v studenom prostredí nemocnice len preto, aby zomrel o pár dní neskôr sám a opustený...

V bodoch 2302 až 2317 sa nakoniec Katechizmus venuje aj zdraviu ľudskej spoločnosti ako takej, ktorým je mier – a vojne, ktorá je jednou z jej chorôb.

UVAŽUJEME:

Ublížovanie – je časté, až bežné. *Ohováraním, osočovaním, výsmechom, nadávaním, ponižovaním, šikanovaním, neprimeraným trestaním, hádkami*, aj v manželstve,... deti, žiaci, rodičia, manželia, každý z nás s tým má skúsenosť.

Je to dané našou túžbou po moci – keď inému dávame pocítiť svoju moc, keď ho trápime a ponizujeme, cítime sa silní a dôležití a veľkí.

Inokedy to robíme preto, aby sme ventilovali vlastnú hanbu, hnev na seba, vlastnú slabosť. Psychológovia hovoria o *prenose*, keď svoje problémy takto prenášame na iných, zo svojich zlyhaní a hriechov obviňujeme iných a ubližujeme im kvôli tomu, čo sami na sebe nenávidíme alebo s hanbou ukrývame – *manžel manžela, rodič dieťa, domáci suseda*,.... Namiesto priznania viny obviňujeme toho druhého, namiesto ľútosti a pokánia sa všíame na druhých.

- Pozrite sa teraz sami do seba. Určite v každom z nás tento problém je, takže sa netvárame, že nie. Skúmajte, kde a ako konkrétne sa u Vás prejavil, dokonca prejavuje?

A potom je tu starostlivosť o zdravie. Bežne robíme veci, ktoré nás bavia. Jeme, čo nám chutí a koľko nám chutí a kým nás nepripríe choroba a dieťa, len málo sa staráme, či nám to prospieva – a niekedy ani potom nie. Pohyb, šport v priranej zdravej miere hoci aj namiesto sedenia na gauči pred televízorom... máme ho? Alkohol v miere väčšej, než je neškodné... podobne fajčenie (ako naznačuje Katechizmus, príležitostne raz za čas nejaká ta fajná cigara, alebo možno jedna-dve cigarety týždenne nemusia byť problém. Ale ak je to viac, omnoho viac... potom to problém je a nielen z hľadiska zdravia) – vyskytuje sa?

- Ako sa starám o svoje zdravie? Ako pracujem na tom, aby moje telo bolo zdravé, silné, výkonne a aby bolo dobrým nástrojom Božieho synovstva, ktorému sa učim?

- A naopak, nie je moje zdravie, moje telo, šport, pre mňa kultom? Ktorý uprednostňujem pred Bohom a Božimi vecami? Alebo sa vyhýbam Božím veciam a úlohám a zodpovednosti vo svete pod zámienkou, že sa bojím o zdravie či o život?

- No a nakoniec – som „*širitel'om pokoja*“ (porov. Mt 5,9)? Doma, vo farnosti, v zamestnaní, v obci,...? Nielenže nepôsobíme nepokoj, ale cieľavedome vnášame pokoj?